

JOANNA KOBOSKO

Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu w Warszawie

ORCID – 0000-0001-8939-4381

WYPALENIE RODZICIELSKIE A OSOBOWOŚĆ MATEK DZIECI Z CENTRALNYMI ZABURZENIAMI PRZETWARZANIA SŁUCHOWEGO (APD)*

Wprowadzenie: Wypalenie rodzicielskie jest stanem wyczerpania emocjonalnego i/lub fizycznego wynikającym z nadmiernego chronicznego stresu doświadczanego w roli rodzicielskiej uwarunkowanym także osobowościowo, w tym przede wszystkim wiąże się z większym nasileniem neurotyzmu. Współwystępowanie innych cech osobowości z wypaleniem rodzicielskim zależy od specyfiki badanej populacji rodziców, a także uwarunkowań kulturowych.

Cel badań: Ocena nasilenia wypalenia rodzicielskiego w grupie matek dzieci z centralnymi zaburzeniami przetwarzania słuchowego (*auditory processing disorders*, APD) względem matek dzieci z niepełnosprawnością, zbadanie jego związku z cechami osobowości według modelu Wielkiej Piątki, a także z czynnikami socjodemograficznymi.

Metody badań: W badaniu wzięło udział 75 matek dzieci z APD. Zostały zastosowane narzędzia: Kwestionariusz Wypalenia Rodzicielskiego (PBM-12), Krótki Kwestionariusz do Pomiaru Wielkiej Piątki IPIP-BFM-20 oraz Ankieta informacyjna.

Wyniki: Otrzymano wyniki, że wypalenie rodzicielskie matek dzieci z APD jest ogółem na podobnym poziomie jak u matek dzieci z różnymi niepełnosprawnościami, lecz pozostaje o istotnie niższym nasileniu w wymiarze wyczerpania emocjonalnego. Funkcję ochronną mogą pełnić trzy cechy osobowości: (wyższa) stabilność emocjonalna, sumienność i ekstrawersja, a także ugodowość względem wymiaru poczucia bezsilności. Predyktorem wypalenia rodzicielskiego okazała się stabilność emocjonalna, a (większa) ugodowość pozwala przewidywać jedynie doświadczaną przez matki dzieci z APD (mniejszą) bezsilność.

Wnioski: Matki dzieci z APD doświadczające wypalenia rodzicielskiego powinny mieć dostęp do różnych form interwencji psychologicznej, które umożliwią im zwiększenie rodzicielskich zasobów, szczególnie tych uwarunkowanych stabilnością emocjonalną, a także związanych z sumiennością, ekstrawersją i ugodowością.

Słowa kluczowe: wypalenie rodzicielskie, osobowość, matki, centralne zaburzenia przetwarzania słuchowego u dzieci

* Sugerowane cytowanie: Kobosko, J. (2024). Wypalenie rodzicielskie a osobowość matek dzieci z centralnymi zaburzeniami przetwarzania słuchowego (APD). *Lubelski Rocznik Pedagogiczny*, 43(2), 191–208. <http://dx.doi.org/10.17951/lrp.2024.43.2.191-208>

WPROWADZENIE

Wypalenie rodzicielskie stanowi przedmiot pogłębionych badań naukowych od już ponad 15 lat (Mikolajczak i in., 2022), a także – lecz nieco krócej – w Polsce (Mandecka, 2019; Szczygieł i in., 2020; Sikora i in., 2021; Piotrowski i in., 2023). Do mniej licznych należą badania obejmujące specyficzne populacje rodziców, w tym rodziców dzieci z różnymi niepełnosprawnościami (Sekułowicz, 2013; Sekułowicz i in., 2019; Roskam i Mikolajczak, 2023), dzieci z autyzmem (Kossewska i Wojciechowska, 2017; Sekułowicz i in., 2022), zespołem Downa (Kossewska i Wojciechowska, 2017) czy głuchotą (Kobosko i in., 2021; Kobosko, 2023). Problem wypalenia rodzicielskiego badany jest także w populacjach klinicznych dzieci z różnymi chorobami (Lindhal-Norberg i in., 2014) czy zaburzeniami neurorozwojowymi, np. zespołem nadpobudliwości psychoruchowej z deficytem uwagi (*attention deficit hyperactivity disorder*, ADHD) (Abdulah i in., 2021).

Rozpowszechnienie syndromu wypalenia rodzicielskiego w badaniach polskich z zastosowaniem Kwestionariusza Wypalenia Rodzicielskiego (*Parental Burnout Assessment*, PBA-PL) wynosi ok. 4% (Szczygieł i in., 2020), co na tle innych krajów europejskich należy do wskaźników wysokich. Jeszcze wyższe są orientacyjne oszacowania tego zjawiska w odniesieniu do rodziców dzieci z niepełnosprawnością (Sekułowicz, 2013), np. dzieci z autyzmem (Pągowska, 2014) czy matek młodych dorosłych z głuchotą prelingwalną (Kobosko, 2023) wskazujące na jego występowanie w granicach od 16% do 18,2%, czego potwierdzenie wymagałoby psychologicznej diagnozy klinicznej. Jak pokazują wyniki badań, do istotnych czynników socjodemograficznych sprzyjających powstawaniu syndromu wypalenia rodzicielskiego należą: bycie matką, samotnym rodzicem, liczba dzieci (większa) oraz dzieci poniżej 5. roku życia, a także wychowywanie dziecka z niepełnosprawnością (Szczygieł, 2022; Piotrowski i in., 2023; Roskam i Mikolajczak, 2023).

Nie ma jak dotąd badań poświęconych wypaleniu rodzicielskiemu rodziców dzieci z centralnymi zaburzeniami przetwarzania słuchowego (*auditory processing disorders*, APD) i jego osobowościowym uwarunkowaniu.

SYNDROM WYPALENIA RODZICIELSKIEGO – CHARAKTERYSTYKA
ZJAWISKA

Wypalenie rodzicielskie jest definiowane jako stan wyczerpania wynikający z nadmiernego chronicznego stresu w roli rodzicielskiej, który najczęściej rozpatruje się w modelu czteroczynnikowym autorstwa Mikolajczak i współpracowników (Mikolajczak i in., 2018, 2022). Wyodrębniono w nim cztery wymiary: wyczerpanie (emocjonalne lub/i fizyczne) (np. *Rola rodzica wyczerpuje wszystkie moje zasoby*),

dystans emocjonalny wobec dziecka (np. *Robię dla mojego dziecka/dzieci to, co do mnie należy, ale nic więcej*), utratę spełnienia w roli rodzica („przesyt”) (np. *Nie cieszy mnie spędzanie czasu z dzieckiem/dziećmi*), a także odczuwanie kontrastu między wcześniej a obecnie doświadczaną rolą rodzicielską (np. *Wstydę się tego, jakim stałam/em się rodzicem*). Podane w nawiasach przykłady pochodzą ze wspomnianego już powyżej Kwestionariusza Wypalenia Rodzicielskiego (PBA-PL) w polskiej adaptacji (Szczygieł i in., 2020).

Rodzicowi „wypalonemu” towarzyszą takie emocje i stany emocjonalne, jak: niepokój, wstyd i poczucie winy (Mikolajczak i Roskam, 2018), co z kolei sprzyja nasilaniu się stresu rodzicielskiego i potęguje wypalenie rodzicielskie (sprzężenie zwrotne). Wyczerpanie emocjonalne rolą rodzica należy do jednego z pierwszych sygnałów rozpoczynającego się procesu wypalenia rodzicielskiego. U jego podstaw leży teoria równowagi czynników ryzyka i czynników wsparcia – w myśl której chroniczny stres powstaje wówczas, gdy obciążenia związane z rolą rodzicielską nie zostają zrównoważone osobistymi zasobami rodzica.

Czynniki ryzyka/wsparcia wystąpienia syndromu wypalenia rodzicielskiego można podzielić na cztery kategorie, wyodrębniając: społeczno-demograficzne (np. wiek i płeć rodziców i dzieci, status społeczno-ekonomiczny), właściwości osobowościowe zarówno dzieci i rodziców, cechy funkcjonowania społecznego (np. wsparcie społeczne, relacja małżeńska lub partnerska), a także uwarunkowania kulturowe (Piotrowski i in., 2022; Mikolajczak i in., 2022). Profilaktyka wyczerpania rodzicielskiego szczególnie wobec rodziców z grup ryzyka jest istotna nie tylko ze względu na psychologiczne funkcjonowanie matek i ojców, lecz także ze względu na negatywne konsekwencje, jakie niesie ze sobą częstsze zaniedbywanie, częstsze stosowanie przemocy i agresji dla zdrowia psychicznego ich dzieci (Szczygieł, 2022).

WYPALENIE RODZICIELSKIE A OSOBOWOŚĆ RODZICÓW WEDŁUG MODELU WIELKIEJ PIĄTKI

Z badań nad związkiem między wypaleniem rodzicielskim a cechami osobowości rodziców wyróżnionymi w modelu Wielkiej Piątki, takimi jak: ekstrawersja, ugodowość, sumienność, stabilność emocjonalna (przeciwieństwo neurotyzmu), intelekt/wyobraźnia, przeprowadzonych we Francji wynika, że wyjaśniają one aż 42,3% zmienności tego fenomenu (Vigouroux i Scola, 2018). Ciekawe jest ustalenie w polskich badaniach nad rodzicami, że zależności te zmieniają się wraz z etapem rozwoju dziecka i są silniejsze im dziecko jest młodsze (Piotrowski i in., 2023).

W populacji ogólnej rodziców wykazano empirycznie współzależność wypalenia rodzicielskiego i neurotyzmu (Vigouroux i in., 2017; Vigouroux i Scola, 2018; Szczygieł i in., 2020; Mikolajczak i in., 2022; Piotrowski i in., 2023). Ta cecha oso-

bowości odgrywa największą rolę (okazuje się być najsilniej skorelowana) względem wypalenia rodzicielskiego. Osoby o podwyższonym poziomie neurotyzmu charakteryzuje się jako niespokojne, nerwowe, o zmiennych nastrojach, skłonne do zamartwiania się, irytacji i gniewu, nadwrażliwe (Topolewska i in., 2014). Znaczenie stabilności emocjonalnej potwierdzono również u słyszących matek dzieci z głuchotą prelingwalną (Kobosko i in., 2021; Kobosko, 2023), a także matek dzieci ze spektrum autyzmu (Sekułowicz i in., 2022). Badania pokazują, że do czynników „chroniących” przed wypaleniem rodzicielskim należą też w różnym stopniu pozostałe cechy osobowości Wielkiej Piątki, tj.: ugodowość, ekstrawersja, sumienność oraz intelekt/wyobraźnia (Mikołajczak i in., 2022).

W osobowościowych uwarunkowaniach wypalenia rodzicielskiego można mówić o ujawnianiu się różnic międzykulturowych. Na przykład u rodziców francuskojęzycznych stwierdzono pozytywny związek między wypaleniem rodzicielskim a neurotyzmem, lecz negatywny z ugodowością i sumiennością (Vigouroux i in., 2017). Z kolei u rodziców w populacji polskiej znaczącą względem wypalenia rodzicielskiego okazała się ekstrawersja, a nie sumienność (Szczygieł i in., 2020). Natomiast u matek dzieci głuchych wypalenie rodzicielskie pozostaje w negatywnej umiarkowanej zależności ze stabilnością emocjonalną, a także w słabym związku z intelektem/wyobraźnią, ekstrawersją i ugodowością (Kobosko i in., 2021). Z kolei w odniesieniu do matek dzieci z autyzmem nie stwierdzono zależności między wypaleniem rodzicielskim a intelektem/wyobraźnią (Sekułowicz i in., 2022), która to okazała się istotna u matek młodych dorosłych z głuchotą prelingwalną (Kobosko, 2023). Przytoczone wyniki badań sugerują istnienie różnic w obszarze uwarunkowań osobowościowych syndromu wypalenia rodzicielskiego związanych z rodzajem niepełnosprawności u dziecka – inne konstelacje cech osobowości mogą pełnić funkcje ochronne u rodziców zależnie od typu niepełnosprawności czy zaburzeń przejawianych przez dzieci.

DZIECI Z CENTRALNYMI ZABURZENIAMI PRZETWARZANIA SŁUCHOWEGO I ICH RODZICE

APD u dzieci można zdefiniować jako niemożność pełnego wykorzystania słyszanego sygnału akustycznego przy prawidłowym jego odbiorze w strukturach obwodowych (Katz, 2001). APD wynika z nieprawidłowej czynności mózgu, a w konsekwencji charakteryzuje je niewłaściwe rozróżnianie, separacja, grupowanie, lokalizacja i porządkowanie bodźców. Dzieci z APD ujawniają trudności w percepcji mowy, zwłaszcza gdy warunki akustyczne są niekorzystne, co może przyczyniać się do zaburzeń rozwoju językowego i mowy oraz trudności szkolnych (Fuente i McPherson, 2007; Sharma i in., 2009). Nieprawidłowo realizowane są u nich wyższe funkcje słuchowe, w tym: lokalizacja źródła dźwięku, różnicowanie dźwięków,

rozpoznawanie wzorców dźwięków, umiejętność rozumienia mowy zniekształconej lub w obecności sygnałów zagłuszających (ASHA, 2005). W sytuacji uczenia się drogą słuchową dzieci z APD mają problem z koncentracją uwagi, wykazują szybką męczliwość podczas długotrwałej lub złożonej aktywności słuchowej. U dzieci z APD obecne są trudności nie tylko związane z percepcją słuchową, mową i komunikowaniem się, lecz także ze sferą motoryczną i emocjonalno-społeczną (Rostkowska i in., 2013; Lawton i in., 2017; Ganc i in., 2022).

Występowanie APD szacuje się na ok. 0,2–5% w populacji dziecięcej (Rouillon i in., 2021), zazwyczaj współwystępuje z innymi zaburzeniami neurorozwojowymi (Moore i Hunter, 2013). U 47% dzieci z APD w wieku 7–12 lat stwierdza się zaburzenia w rozwoju językowym i trudności w czytaniu (Ferguson i Moore, 2014), natomiast u ok. 25% występuje dysleksja rozwojowa (Serrallach i in., 2016). Dowiedziono także, że APD u dzieci może współwystępować z ADHD (Bellis i in., 2011) czy z autyzmem (Chermak i in., 2017).

Jakość życia w rodzinach z dzieckiem z APD została oceniona przez matki jako niższa niż w populacji ogólnej, szczególnie w sferze wsparcia społecznego, wsparcia w ramach specjalistycznych usług, z jakich korzystają rodziny, i interakcji społecznych (Kobosko i in., 2021). Jednakże okazało się, że matki dzieci z APD mają poczucie stresu ogólnego na poziomie przeciętnym, a jego wyższy poziom współwystępuje z obniżoną stabilnością emocjonalną, sumiennością i ekstrawersją (Kobosko i in., 2022).

PROBLEM I CEL BADAŃ

Wiodący problem badawczy stanowi zależność między wypaleniem rodzicielskim a cechami osobowości według modelu Wielkiej Piątki u matek dzieci z APD. Wybrane cechy osobowości współwystępujące z wypaleniem rodzicielskim będą należeć do czynników ryzyka/wsparcia matek i mogą okazać się specyficzne względem ustalonych dla populacji ogólnej rodziców. W pracy postawiono następujące pytania badawcze:

- 1) Jak jest nasilenie wypalenia rodzicielskiego u matek dzieci z APD w odniesieniu do matek dzieci z różnymi niepełnosprawnościami (Sekulowicz i in., 2019)?
- 2) Jak jest nasilenie cech osobowości matek dzieci z APD według modelu Wielkiej Piątki w porównaniu do populacji polskiej (Bojanowska i Urbańska, 2021)?
- 3) Jakie są zależności między wypaleniem rodzicielskim a cechami osobowości według modelu Wielkiej Piątki u matek dzieci z APD i czy oceniane cechy osobowości są predyktorami wypalenia rodzicielskiego?

METODA BADAŃ I CHARAKTERYSTYKA PRÓBY

Badania zrealizowano podczas turnusów rehabilitacyjnych w formie pięciodniowych treningów słuchowych dla dzieci z APD z całej Polski zorganizowanych przez Klinikę Rehabilitacji Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu w Warszawie w latach 2018–2019. Kwestionariusze rozdano rodzicom, uzyskując wskaźnik odpowiedzi zwrotnych ok. 60%.

W badaniu wzięło udział 75 matek dzieci z APD w wieku od 72 do 204 miesięcy ($M = 119,48$; $SD = 25,9$), wśród których chłopcy stanowili 66,7%. Diagnoza APD u dzieci została postawiona przez lekarza audiologa zgodnie z kryteriami ASHA (2005) z wykorzystaniem m.in. baterii testów psychoakustycznych: *Dichotic Digit Test* (DDT), *Frequency Pattern Test* (FPT) oraz *Duration Pattern Test* (DPT) (np. Włodarczyk i in., 2019). Dzieci z APD były konsultowane przez logopedę ze względu na możliwość współwystępowania zaburzeń w rozwoju mowy i języka, jak np. opóźnionego rozwoju mowy, zaburzeń słuchu fonemowego, artykulacyjnych czy specyficznych zaburzeń rozwoju językowego (*specific language impairment*, SLI). Oprócz SLI kryterium wykluczającym z badań było współwystępowanie z APD takich zaburzeń, jak: ADHD, dysleksja, zaburzenia koncentracji uwagi (*attention deficit disorder*, ADD), zaburzenia spektrum autyzmu (*autism spectrum disorder*, ASD), zaburzenie w rozwoju (*developmental disorder*, DD) czy innych chorób neuropsychiatrycznych lub poważnych somatycznych. Dzieci z APD miały słuch obwodowy w normie. Dane socjodemograficzne dotyczące matek i ich dzieci zawarto w tabeli 1.

Tabela 1.

Charakterystyka socjodemograficzna matek i ich dzieci z centralnymi zaburzeniami przetwarzania słuchowego (APD) (n = 75)

Czynniki socjodemograficzne i związane z APD		N	%
Status małżeński/partnerski	Pozostaje w związku	62	82,7
	Nie pozostaje w związku	13	17,3
Wykształcenie	Niższe (średnie, pomaturalne)	29	38,7
	Wyższe (licencjackie, magisterskie)	46	61,3
Czy dziecko ma rodzeństwo?	Tak	68	90,7
	Nie	7	9,3
Płeć dziecka	Dziewczynka	25	33,3
	Chłopiec	50	66,7

APD	Wyłącznie APD, bez innych problemów ze zdrowiem	26	34,7	
	APD wraz z zaburzeniami rozwoju mowy i języka z wyłączeniem SLI	49	65,3	
Miejsce zamieszkania	Duże miasto (> 200 000 mieszkańców)	25	33,3	
	Miasto	23	30,7	
	Wieś (do ok. 1000 mieszkańców)	23	30,7	
	Brak danych	4	5,3	
	Min	Maks	M	SD
Wiek matki (lata)	30	59	40,09	5,06
Liczba dzieci	1	4	2,28	0,64
Wiek dziecka (miesiące)	72	204	119,48	25,9

Źródło: opracowanie własne.

Narzędzia badawcze

Kwestionariusz Wypalenia Rodzicielskiego (Parental Burnout Measure, PBM-12) to polskie narzędzie do pomiaru nasilenia wypalenia rodzicielskiego u matek i ojców dzieci z niepełnosprawnością, stworzone przez Sekułowicz i Kwiatkowskiego (2013). Kwestionariusz ten powstał na podstawie inwentarza do pomiaru wypalenia zawodowego Maslach *Burnout Inventory* (MBI) i jego ram teoretycznych. PBM-12 zawiera 12 stwierdzeń punktowanych od 4 – *bardzo często* do 1 – *nigdy*, składających się na Skalę Wyczerpania Emocjonalnego (PBM-12-WE) oraz Bezsilności (PBM-12-BS) po 6 pozycji przypisanej każdej z nich. Uzyskanie wyższego wyniku wiąże się z większym wypaleniem rodzicielskim. Otrzymano następujące współczynniki rzetelności alfa Cronbacha: dla całego PBM-12 o wartości 0,91, w tym dla podskal PBM-12-WE = 0,86 i PBM-12-BS = 0,85.

Krótki Kwestionariusz do Pomiaru Wielkiej Piątki IPIP-BFM-20 (Topolewska i in., 2014) stanowi skróconą wersję polskiej adaptacji kwestionariusza IPIP-BFM-50, składającą się z 20 stwierdzeń, przeznaczoną do oceny pięciu cech osobowości według modelu Wielkiej Piątki w ujęciu tradycji leksykalnej (Goldberg, 1990). Wyodrębniono w nim pięć skal: Ekstrawersja, Ugodowość, Sumienność, Stabilność emocjonalna oraz Intelpekt/Wyobraźnia, a każdej z nich przypisano po cztery stwierdzenia. Odpowiadający ocenia, w jakim stopniu dane stwierdzenie go opisuje, od: 1 – *całkowicie nietrafnie mnie opisuje* do 5 – *całkowicie trafnie mnie opisuje*. Wyższy wynik (od 4 do 20 punktów) uzyskany w danej skali/cesze wskazuje na większe jej nasilenie. Otrzymano następujące współczynniki rzetelności alfa Cronbacha dla poszczególnych skal: Ekstrawersja – 0,78; Ugodowość – 0,51; Sumienność – 0,74; Stabilność emocjonalna – 0,7; Intelpekt/Wyobraźnia – 0,65.

Ankieta informacyjna miała na celu zebranie danych socjodemograficznych matki (wiek, status małżeński/partnerski, wykształcenie, liczba dzieci, miejsce zamieszkania) i dziecka (płeć, wiek, dodatkowa niepełnosprawność/choroba). Jedno z pytań dotyczyło obecności zaburzeń rozwoju mowy lub/i artykulacji u dziecka.

PROCEDURA ANALIZY DANYCH

W analizie statystycznej wyników zastosowano do porównań międzygrupowych badanych zmiennych, po sprawdzeniu, czy spełniają założenie o normalności rozkładu za pomocą testu Shapiro–Wilka, następujące testy: test *t*-Studenta dla prób niezależnych, jednoczynnikową ANOVA, test *U* Manna–Whitneya i Kruskala–Wallisa. Przeprowadzono dla całej grupy badanych analizę korelacji *r* Pearsona między wypaleniem rodzicielskim i cechami osobowości, a następnie analizę regresji liniowej, przyjmując, że zmiennymi objaśniającymi poziom wypalenia rodzicielskiego, w tym wyczerpania emocjonalnego i bezsilności, są cechy osobowości. Założono poziom istotności $\alpha = 0,05$. Do obliczeń statystycznych wykorzystano program IBM SPSS Statistics v. 29.

WYNIKI

WYPALENIE RODZICIELSKIE MATEK DZIECI Z APD

Otrzymano, że u matek dzieci z APD ogółem nasilenie wypalenia rodzicielskiego (PBM-12) pozostaje na podobnym poziomie jak u matek dzieci z różnymi niepełnosprawnościami (Sekułowicz i in., 2019), także w wymiarze bezsilności (PBM-12-BS). Z kolei wyczerpanie emocjonalne (PBM-12-WE) u badanych matek okazało się znacząco niższe niż u matek dzieci z różnymi niepełnosprawnościami – wyniki porównań otrzymanych średnich (*M*) i odchyłeń standardowych (*SD*) dla podanych liczebności prób (*n*) – z wykorzystaniem testu *t* (skróconego) zaprezentowano w tabeli 2.

Ponadto z rozkładu wyników otrzymanych przez matki dzieci z APD w kwestionariuszu PBM-12 ogółem wynika, że rezultaty powyżej jednego odchylenia standardowego od średniej stanowią 17,3% (*n* = 13), co sugeruje, że zwłaszcza te matki znajdują się w grupie ryzyka ze względu na obecność u nich wypalenia rodzicielskiego, co wymaga przeprowadzenia w tym celu psychologicznej diagnozy klinicznej.

Tabela 2.

Wypalenie rodzicielskie (PBM-12) i cechy osobowości (IPIP-BMF-20) matek dzieci z centralnymi zaburzeniami przetwarzania słuchowego (APD) – statystyki opisowe i wyniki porównań z dostępnymi normami oraz badaniami matek dzieci z niepełnosprawnością (test t)

Kwestionariusz Wypalenia Rodzicielskiego (PBM-12)	Matki dzieci z APD (prezentowane badania) (n = 75) M (SD)	Dostępne normy dla matek dzieci z niepełnosprawnością (n = 246) M (SD)
Wyczerpanie emocjonalne (PBM-12-WE) (zakres: 6–24)	12,56 (4,02) (zakres: 6-21)	13,9 (4,49)*
Bezsilność (PBM-12-BS) (zakres: 6–24)	13,13 (3,94) (zakres: 6-22)	13,63 (3,8)
Wynik ogólny PBM-12 (zakres: 12–48)	25,59 (7,47) (zakres: 12-43)	27,53 (7,68)
Krótki Kwestionariusz do Pomiaru Wielkiej Piątki IPIP-BFM-20	Matki dzieci z APD (prezentowane badania) (n = 75) M (SD)	Dostępne normy dla populacji polskiej ² (n = 1161) M (SD)
Ekstrawersja (IPIP-BFM-20) (zakres: 4–20)	12,69 (3,76) (zakres: 5-20)	12 (3,36)
Ugodowość (IPIP-BFM-20) (zakres: 4–20)	15,56 (2,49) (zakres: 8-20)	14.6 (2,62)**
Sumienność (IPIP-BFM-20) (zakres: 4–20)	15,04 (3,44) (zakres: 5-20)	14.3 (2,82)*
Stabilność emocjonalna (IPIP-BFM-20) (zakres: 4–20)	11,25 (3,15) (zakres: 4-19)	11.5 (2,99)
Intelekt/Wyobraźnia (IPIP-BFM-20) (zakres: 4–20)	13,98 (2,99) (zakres: 5-20)	14 (2,66)

n – liczebność próby, M – średnia, SD – odchylenie standardowe; * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Źródło: Sekułowicz i in., 2019; Bojanowska i Urbańska, 2021.

WYPALENIE RODZICIELSKIE A CZYNNIKI SOCJODEMOGRAFICZNE ORAZ CZYNNIKI ZWIĄZANE Z APD U DZIECKA

Przeprowadzono analizy statystyczne porównując wypalenie rodzicielskie ogółem (PBM-12) wraz z jego wymiarami (PBM-12-WE; PBM-12-BS) w grupach matek

dzieci z APD podzielonych ze względu na: płeć dziecka (test *t*-Studenta), występowanie u dziecka APD vs. APD wraz z zaburzeniami rozwoju mowy (z wyłączeniem SLI) (test *t*-Studenta), status małżeński/partnerski (test *U* Manna-Whitneya), wykształcenie matki (test *t*-Studenta), miejsce zamieszkania (test ANOVA), które wskazują na brak związku między badanymi zmiennymi. Podobnie nie istnieją istotne zależności wypalenia rodzicielskiego z wiekiem dziecka i matki oraz liczbą dzieci w rodzinie (korelacje rho Spearmana).

Osobowość matek dzieci z APD według modelu Wielkiej Piątki

Cechy osobowości (IPIP-BMF-20) okazały się u badanych matek na podobnym poziomie w porównaniu do norm dla populacji polskiej (Bojanowska i Urbańska, 2021) w odniesieniu zarówno do stabilności emocjonalnej, intelektu/wyobraźni, jak i ekstrawersji. Natomiast sumienność i ugodowość pozostaje w tej grupie badanych o istotnie wyższym nasileniu niż w populacji ogólnej (test *t*) (tabela 2).

Wypalenie rodzicielskie a cechy osobowości matek dzieci z APD

Otrzymane wyniki analiz korelacji (*r* Pearsona) weryfikujących zależność między wypaleniem rodzicielskim ogółem (PBM-12), wraz z jego wymiarami, tj. wyczerpaniem emocjonalnym (PBM-12-WE) i bezsilnością (PBM-12-BS), a cechami osobowości (IPIP-BMF-20) pokazują, że trzy z ocenianych cech osobowości: stabilność emocjonalna, sumienność i ekstrawersja pozostają z nimi w ujemnym umiarkowanym lub słabym związku. Ugodowość (wyższa) współwystępuje jedynie z niższym poziomem wyczerpania emocjonalnego (PBM-12-WE) (tabela 3).

Tabela 3.

*Wypalenie rodzicielskie (PBM-12) a cechy osobowości (IPIP-BFM-20) u matek dzieci z centralnymi zaburzeniami przetwarzania słuchowego (APD) – korelacje *r* Pearsona*

Zmienne	1	2	3	4	5	6	7	8
Wypalenie rodzicielskie ogółem	–	–	–	–.26*	–.20	–.43**	–.33**	–.16
Wyczerpanie emocjonalne	–	–	–	–.25*	–.19	–.42**	–.24*	–.03
Bezsilność	–	–	–	–.25*	–.18	–.39**	–.38**	–.27*
Ekstrawersja	–	–	–	–	–	–	–	–
Intelekt/ wyobraźnia	–	–	–	–	–	–	–	–
Stabilność emocjonalna	–	–	–	–	–	–	–	–
Sumienność	–	–	–	–	–	–	–	–
Ugodowość	–	–	–	–	–	–	–	–

* $p < 0.05$; ** $p < 0.01$

Źródło: opracowanie własne.

Aby odpowiedzieć na pytanie, czy cechy osobowości są predyktorami wypalenia rodzicielskiego i jego wymiarów u matek dzieci z APD, przeprowadzono analizy regresji liniowej. Otrzymano wyniki, że cechy osobowości objaśniają 18,1% zmienności zmiennej objaśnianej, jaką jest wypalenie rodzicielskie ogółem (PBM-12) – ($F(1,73)=17,31$; $R^2=0,181$; $p < 0,001$), a istotnym predyktorem okazała się wyłącznie stabilność emocjonalna, dla której otrzymano wskaźnik beta = $-0,43$, co wskazuje, że im wyższa jest stabilność emocjonalna u matek dzieci z APD, tym mniejsze prawdopodobieństwo wypalenia rodzicielskiego ogółem. Podobne zależności stwierdzono w odniesieniu do wymiaru wypalenia rodzicielskiego, jakim jest wyczerpanie emocjonalne (PBM-12-WE) – cechy osobowości objaśniają 16,9% zmienności tej zmiennej ($F(1,73) = 16,01$; $R^2=0,169$; $p < 0,001$), natomiast istotnym predyktorem jest także stabilność emocjonalna (beta = $-0,42$), z której wyższym poziomem u badanych matek należy spodziewać się mniejszego nasilenia wyczerpania emocjonalnego. W odniesieniu do wymiaru bezsilności (PBM-12-BS) otrzymano, że cechy osobowości wyjaśniają 19,8% tej zmiennej ($F(2,72)=10,12$; $R^2=0,198$; $p < 0,001$). Okazało się, że istotnymi predyktorami są dwie z nich: stabilność emocjonalna (beta = $-0,38$) i ugodowość (beta = $-0,24$), a wskaźniki beta pokazują, że większe ich nasilenie wiąże się z niższym poziomem bezsilności u matek dzieci z APD.

DYSKUSJA WYNIKÓW

Zaprezentowane badania zostały poświęcone osobowościowym uwarunkowaniom wypalenia rodzicielskiego u matek dzieci z APD. Dzieci z tym zaburzeniem i ich matki stanowią szczególną grupę o wciąż jeszcze nielicznych badaniach dotyczących ich psychologicznego funkcjonowania. Otrzymane rezultaty badań uzupełniają istniejącą lukę.

Wypalenie rodzicielskie matek dzieci z APD okazało się pozostawać na poziomie podobnym do tego, jaki prezentowały matki nieco młodszych dzieci z różnymi niepełnosprawnościami (porażeniem mózgowym, ASD i in.), będące w podobnym wieku i o podobnym statusie małżeńskim/partnerskim (Sekułowicz i in., 2019), oceniane z wykorzystaniem tego samego narzędzia – kwestionariusza PBM-12. Taki rezultat nieco zaskakuje, gdyż APD należy do zaburzeń neurorozwojowych, nietraktowanych jako niepełnosprawność. Pokazuje on, że matki dzieci z APD mogą doświadczać trudności w radzeniu sobie ze stresem powstałym wskutek zaburzonego zachowania dziecka i jego problemów przejawianych w różnych sferach rozwoju czy też szkolnych (Rostkowska i in., 2013; Ganc i in., 2022). Zwraca uwagę, że to poczucie bezsilności matek dzieci z APD zdecydowanie bardziej przyczynia się u nich do doświadczanego wypalenia rodzicielskiego niż poczucie wyczerpania emocjonalnego, jak ma to miejsce u matek dzieci głuchych (Kobosko i in., 2021).

Nie stwierdzono istotnych różnic w zakresie nasilenia wypalenia rodzicielskiego i jego wymiarów między matkami dzieci wyłącznie z diagnozą APD w momencie badania i matkami dzieci z APD, którym towarzyszą zaburzenia w rozwoju mowy i języka lub/i artykulacji, co może wiązać się z obecnością u tych pierwszych jeszcze innych problemów, np. emocjonalno-społecznych, co nie było w tym badaniu kontrolowane.

U matek dzieci z APD podwyższone nasilenie wypalenia rodzicielskiego może dotyczyć ok. 17%, a są to wielkości zbliżone do relacjonowanych w populacji matek dzieci z różnymi niepełnosprawnościami (Sekułowicz i in., 2019), z autyzmem (Pağowska, 2014) czy młodych dorosłych z głuchotą prelingwalną (Kobosko, 2023). Matki z podwyższonymi wynikami w kwestionariuszu PBM-12 wymagają diagnozy psychologicznej pod kątem obecności u nich syndromu wypalenia rodzicielskiego, a następnie konieczne jest zaproponowanie „wypalonym” matkom różnych form interwencji psychologicznej.

W odniesieniu do cech osobowości według modelu Wielkiej Piątki (Goldberg 1990; Topolewska i in., 2014) rezultaty badania wskazują, że są one u matek dzieci z APD bądź na poziomie populacji ogólnej, co dotyczy stabilności emocjonalnej, ekstrawersji i cechy intelekt/wyobraźnia, bądź wyższym niż w populacji ogólnej, jak uzyskano względem sumienności i ugodowości. Niewykluczone, że większa sumiennosc i ugodowosc u matek dzieci z APD stanowi przejaw ich psychologicznej adaptacji do trudności dziecka związanych z APD. By poradzić sobie ze stresem rodzicielskim, matki te stają się bardziej sumienne, tj. „zorganizowane, staranne, dokładne i efektywne w tym, co robią, a także systematyczne i obowiązkowe” (Topolewska i in., 2014, s. 374). Matki dzieci z APD stają się także bardziej ugodowe, m.in. „skłonne do współpracy i pomocy innym” (s. 374), co sprzyja też radzeniu sobie z doświadczaną bezsilnością wobec trudności dziecka z APD, chroniąc przed wypaleniem rodzicielskim. Należy nadmienić, że ugodowość pełni funkcję ochronną wobec wypalenia rodzicielskiego w populacji ogólnej rodziców polskich (Szczygieł i in., 2020; Piotrowski i in., 2023), rodziców francuskojęzycznych (Vigouroux i in., 2017), a także matek dzieci z głuchotą prelingwalną (Kobosko i in., 2021) i matek dzieci z autyzmem (Sekułowicz i in., 2022).

U matek dzieci z APD przede wszystkim stabilność emocjonalna pozostaje w ujemnej umiarkowanej zależności z wypaleniem rodzicielskim ogółem, włączając wymiar wyczerpania emocjonalnego i bezsilności, co dowiedziono także w innych badaniach zarówno nad osobowościowymi uwarunkowaniami wypalenia rodzicielskiego w populacjach ogólnych rodziców (Vigouroux i in., 2017; Szczygieł i in., 2020; Mikołajczak i in., 2022; Piotrowski i in., 2023), jak i w populacjach specyficznych ze względu na niepełnosprawność czy zaburzenie neurorozwojowe u dziecka (Kobosko i in., 2021; Mikołajczak i in., 2022; Sekułowicz i in., 2022; Kobosko, 2023). Stabilność emocjonalna chroni matki dzieci z APD przed wypaleniem rodzicielskim, będąc też jego predyktorem. Im bardziej matka jest stabilna emocjonalnie (mniej neurotyczna), tj. mniej niespokojna,

nerwowa, o mniej zmiennych nastrojach i skłonności do zamartwiania się, nadwrażliwości, drażliwości oraz gniewu i irytacji (Topolewska i in., 2014, s. 374), tym mniejsze ryzyko wypalenia rodzicielskiego, zarówno wyczerpania emocjonalnego, jak i poczucia bezsilności. Rola ochronna względem wypalenia rodzicielskiego u badanych matek dzieci z APD przypada też ekstrawersji, podobnie jak w populacji ogólnej rodziców polskich (Szczygieł i in., 2020; Piotrowski i in., 2023), a także matek dzieci głuchych (Kobosko i in., 2021) czy dzieci z autyzmem (Sekułowicz i in., 2022). Matki bardziej ekstrawertywne są bardziej towarzyskie, rozmowne i śmiałe, a tym samym łatwiej im sięgać po wsparcie społeczne, pełniące również funkcję ochrony rodzica przed wypaleniem rodzicielskim (Ardic, 2020; Szczygieł i in., 2020; Lin i in., 2022). Wśród cech Wielkiej Piątki odgrywających znaczącą rolę względem wypalenia rodzicielskiego znalazła się również sumienność, której większe nasilenie u matek dzieci z APD chroni je przed wypaleniem podobnie jak u rodziców w populacji polskiej (Piotrowski i in., 2023) czy francuskojęzycznej (Vigouroux i in., 2017), a także u matek dzieci głuchych (Kobosko i in., 2021) i dzieci autystycznych (Sekułowicz i in., 2022).

Należy zwrócić uwagę, że cechy osobowości Wielkiej Piątki, pełniące rolę ochronną względem wypalenia rodzicielskiego u matek dzieci z APD, tj.: stabilność emocjonalna, ekstrawersja i sumienność, to te same cechy, które chronią te matki wobec doświadczania podwyższonego stresu globalnego, co otrzymano w innych badaniach (Kobosko i in., 2022). Podczas gdy w populacji matek dzieci o typowym rozwoju wykazano rolę ochronną tylko stabilności emocjonalnej wobec doświadczania stresu globalnego.

Rezultaty podjętych badań nad wypaleniem rodzicielskim u matek dzieci z APD w kontekście wybranych czynników socjodemograficznych, takich jak płeć i wiek dziecka, wiek, status małżeński/partnerski i wykształcenie matki, liczba dzieci, a także miejsce zamieszkania prowadzą do konkluzji, że żaden z uwzględnionych powyżej nie różnicuje matek dzieci z APD ze względu na jego nasilenie ogółem ani też nie różnicuje nasilenia doświadczanego wyczerpania emocjonalnego i bezsilności. Podobnie nie odgrywa roli ani wykształcenie, jak w innych badaniach z wykorzystaniem kwestionariusza PBM-12 (Sekułowicz, 2013; Kobosko, 2023), ani miejsce zamieszkania jak to miało miejsce w przypadku matek młodych dorosłych z głuchotą prelingwalną (Kobosko, 2023). Względem nasilenia wypalenia rodzicielskiego u matek dzieci z APD nie ma też znaczenia, czy APD współwystępuje z zaburzeniami w rozwoju mowy i języka (wyłączając SLI), czy też nie.

WNIOSKI

U matek dzieci z APD obecne jest podwyższone ryzyko wypalenia rodzicielskiego, przejawiającego się głównie poczuciem bezsilności. Potwierdzono znaczenie stabilności emocjonalnej jako cechy osobowości odgrywającej ważną rolę wobec wy-

stąpienia syndromu wypalenia rodzicielskiego, jak ma to miejsce w innych populacjach matek (rodziców). Funkcję ochronną względem wypalenia rodzicielskiego u badanych matek można przypisać także sumienności, ekstrawersji i ugodowości. Matki dzieci z APD, doświadczające wypalenia rodzicielskiego lub/i będące w grupie ryzyka ze względu na wystąpienie u nich tego syndromu, a także o obniżonym nasileniu wymienionych cech osobowości, powinny zostać objęte różnymi formami interwencji psychologicznej.

OGRANICZENIA BADAŃ

Ograniczeniem badań jest stosunkowo mała liczebność osób badanych, a także brak grupy odniesienia składającej się z matek dzieci typowo rozwijających się, co uniemożliwia porównanie otrzymanych wyników. W związku z tym wykorzystano do porównań rezultatów otrzymanych przez matki dzieci z APD wyniki dostępnych na gruncie polskim badań, w których posłużono się kwestionariuszem PBM-12 (populacja matek dzieci z niepełnosprawnością – Sekułowicz i in., 2019) oraz kwestionariuszem IPIP-BMF-20 (populacja ogólna – Bojanowska i Urbańska, 2021). Pewne ograniczenie stanowi rekrutacja badanych matek i ich dzieci jedynie spośród uczestników turnusów rehabilitacyjnych, a także dopuszczalny, lecz umiarkowany wskaźnik odpowiedzi zwrotnych uzyskany w badaniu.

BIBLIOGRAFIA

- Abdullah, S.A.S., Yusoff, M.S.B., Othman, A., Yahaya, N.A., Mohamad, N. (2021). Burnout and stressor-related factors among caretaker of children with chronic neurological illness. *Malaysian Journal of Paediatrics and Child Health*, 27(2), 7-18. <https://doi.org/10.51407/mjpc.v27i2.140>
- Ardic, A. (2020). Relationship between parental burnout level and perceived social support levels of parents of children with autism spectrum disorder. *International Journal of Educational Methodology*, 6(3), 533-543. <https://doi.org/10.12973/ijem.6.3.533>
- American Speech Language-Hearing Association (ASHA). (2005). (Central) auditory processing disorders. Pobrane 15, stycznia, 2023 z: <https://doi.org/10.1044/policy.TR2005-00043>
- Bellis, T.J., Billiet, C., Ross, J. (2011). The utility of visual analogs of central auditory tests in the differential diagnosis of (central) auditory processing disorder and attention deficit hyperactivity disorder. *Journal of American Academy of Audiology*, 22(08), 501-514. <https://doi.org/10.3766/jaaa.22.8.3>

- Chermak, G.D., Bamiou, D.E., Iliadou, V., Musiek, F.E. (2017). Practical guidelines to minimise language and cognitive confounds in the diagnosis of CAPD: a brief tutorial. *International Journal of Audiology*, 56(7), 499–506. <https://doi.org/10.1080/14992027.2017.1284351>
- Bojanowska, A., Urbańska, B. (2021). Individual values and well-being: The moderating role of personality traits. *International Journal of Psychology*, 56(5), 698–709. <https://doi.org/10.1002/ijop.12751>
- Ferguson, M.A., Moore, D.R. (2014). Auditory processing performance and nonsensory factors in children with specific language impairment or auditory processing disorder. *Seminars in Hearing*, 35(1), 1–14. <https://doi.org/10.1055/s-0033-1363520>
- Fuente, A., McPherson, B. (2007). Ośrodkowe procesy przetwarzania słuchowego: wprowadzenie i opis testów możliwych do zastosowania u pacjentów polskojęzycznych. *Otolaryngologia*, 6(2), 66–76.
- Ganc, M., Kobosko, J., Jędrzejczak, W. W., Skoczylas, A., Skarżyński, H. (2022). Rozwój psychoruchowy u dzieci w młodszym wieku szkolnym z centralnymi zaburzeniami przetwarzania słuchowego i rozwoju mowy na tle rówieśników rozwijających się typowo. *Nowa Audiofonologia*, 11(2), 65–73. <https://doi.org/10.17431/11.2.4>
- Goldberg, L.R. (1990). An alternative “description of personality”: The Big-Five factor structure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(6), 1216–1229. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.59.6.1216>
- Katz, J. (2001). Central test battery: Tester’s manual. (Precision Acoustics). W J. Katz (Ed.), *Handbook of Clinical Audiology*. William & Wilkins.
- Kobosko, J. (2023). Wypalenie rodzicielskie i jego osobowościowe uwarunkowania – badania nad słyszącymi matkami młodych dorosłych z głuchotą prelingwalną. *Roczniki Pedagogiczne*, 15(3), 105–125. <https://doi.org/10.18290/rped23153.7>
- Kobosko, J., Fludra, M., Śliwa, L., Ganc, M., Jędrzejczak, W.W., Skoczylas, A., Skarzynski, H. (2022). Self-perceived stress and the personality of mothers of children with central auditory processing disorders – Differences from mothers of typically developing children. *Journal of Pediatric Nursing*, 63, e58–e63. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2021.10.012>
- Kobosko, J., Ganc, M., Skoczylas, A., Jędrzejczak, W.W., Skarżyński, H. (2021). Jakość życia rodzin z dzieckiem z centralnymi zaburzeniami przetwarzania słuchowego. *Nowa Audiofonologia*, 10(1), 26–38. <https://doi.org/10.17431/10.1.3>
- Kobosko, J., Sekułowicz, M., Śliwa, L., Rostkowska, J., Jędrzejczak, W.W., Skarzynski, H. (2021). Psychological correlates of parental burnout in hearing mothers of deaf children: personality, satisfaction with life, and posttraumatic growth. *International Journal of Special Education*, 36(1), 89–98. <https://doi.org/10.52291/ijse.2021.36.9>
- Kossewska, J., Wojciechowska, A. (2017). Wypalenie sił a perspektywa temporalna u rodziców dzieci z ASD. *Psychologia Wychowawcza*, 54(12), 183–202. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0011.7871>

- Lawton, S., Purdy, S.C., Kalathottukaren, R.T. (2017). Children diagnosed with auditory processing disorder and their parents: A qualitative study about perceptions of living with APD. *Journal of the American Academy of Audiology*, 28(7), 610–624. <https://doi.org/10.3766/jaaa.15130>
- Lin, G.X., Goldenberg, A., Arikani, G., Brytek-Matera, A., Czepczor-Bernat, K., Manrique-Millones, D., Mikolajczak, M., Overbye, H., Roskam, I., Szczygieł, D., Ustundag-Budak, A. M., Gross, J.J. (2022). Reappraisal, social support, and parental burnout. *British Journal of Clinical Psychology*, 61(4), 1089–1102. <https://doi.org/10.1111/bjc.12380>
- Lindhal-Norberg, A., Mellgren, K., Winiarski, J., Forinder, U. (2014). Relationship between problems related to child late effects and parent burnout after pediatric hematopoietic stem cell transplantation. *Pediatric Transplantation*, 18(3), 302–309. <https://doi.org/10.1111/petr.12228>
- Mandecka, N. (2019). Wypalenie rodzicielskie – nowe spojrzenie na przemęczonych rodziców. Przegląd literatury oraz badań. *Kultura i Wychowanie. Półrocznik Pedagogiczny*, 2(16), 23–34. https://doi.org/10.25312/2083-2923.16/2019_02nm
- Mikolajczak, M., Aunola, K., Sorkkila, M., Roskam, I. (2022). 15 years of parental burnout research: systematic review and agenda. *Current Directions in Psychological Science*, 32(4), 276–283. <http://dx.doi.org/10.1177/09637214221142777>
- Mikolajczak, M., Raes, M.-E., Avalosse, H., Roskam, I. (2018). Exhausted parents: sociodemographic, child-related, parent-related, parenting and family-functioning correlates of parental burnout. *Journal of Child and Family Studies*, 27(2), 602–614. <https://doi.org/10.1007/s10826-017-0892-4>
- Mikolajczak, M., Roskam, I. (2018). A theoretical and clinical framework for parental burnout: the balance between risks and resources (BR2). *Frontiers in Psychology*, 9, 886. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00886>
- Moore, D.R., Hunter, L.L. (2013). Auditory processing disorder (APD) in children: A marker of neurodevelopmental syndrome. *Hearing, Balance and Communication*, 11(3), 160–167. <https://doi.org/10.3109/21695717.2013.821756>
- Pągowska, M. (2014). Trudne rodzicielstwo – socjodemograficzne i podmiotowe determinanty zespołu wypalenia sił u rodziców dzieci z autyzmem. *Człowiek – Niepełnosprawność – Społeczeństwo*, 23(1), 17–44. <https://doi.org/10.5604/17345537.1116706>
- Piotrowski, K., Bojanowska, A., Szczygieł, D., Mikolajczak, M., Roskam, I. (2023). Parental burnout at different stages of parenthood: Links with temperament, Big Five traits, and parental identity. *Frontiers in Psychology*, 14, <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1087977>
- Piotrowski, K., Dzielińska, M., Sanna, K., Szczygieł, D. (2022). Wypalenie rodzicielskie: wprowadzenie do teorii i badań. *Psychologia Rozwojowa*, 27(3), 9–23. <https://doi.org/10.4467/20843879PR.22.015.17676>
- Roskam, I., Mikolajczak, M. (2023). Parental burnout in the context of special needs, adoption, and single parenthood. *Children (Basel)*, 10(7). <https://doi.org/10.3390/children10071131>

- Rostkowska, J., Kobosko, J., Kłonica, K.L. (2013). Problemy emocjonalno-społeczne i behawioralne u dzieci z centralnymi zaburzeniami przetwarzania słuchowego (CAPD) w ocenie rodziców. *Nowa Audiofonologia*, 2(1), 29–35. <https://doi.org/10.17431/883853>
- Rouillon, I., de Lamaze, A., Ribot, M., Collet, G., de Bollardière, T., Elmir, R., Parodi, M., Achard, S., Denoyelle, F., Loundon, N. (2021). Auditory processing disorder in children: The value of a multidisciplinary assessment. *European Archives of Oto-Rhino-Laryngology*, 1–8. <https://doi.org/10.1007/s00405-020-06601-8>
- Sekułowicz, M. (2013). *Wypalenie się sił rodziców dzieci z niepełnosprawnością*. Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej.
- Sekułowicz, M., Kwiatkowski, P. (2013). Wypalenie się sił u rodziców dzieci z niepełnosprawnością – konstrukcja nowego narzędzia badawczego. *Studia Edukacyjne*, 25, 29–50.
- Sekułowicz, M., Boroń-Krupińska, K., Kwiatkowski, P., Latawiec, B.M. (2019). Sense of coherence, resilience and coping as correlates of burnout of parents of children with disabilities: the new burnout screening instrument. *Niepełnosprawność. Dyskursy Pedagogiki Specjalnej*, 36, 254–268. <https://doi.org/10.4467/25439561.NP.19.058.12301>
- Sekułowicz, M., Kwiatkowski, P., Manor-Binyamini, I., Boroń-Krupińska, K., Cieślik, B. (2022). The effect of personality, disability, and family functioning on burnout among mothers of children with autism: a path analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(3), <https://doi.org/10.3390/ijerph19031187>
- Serrallach, B., Groß, C., Bernhofs, V., Engelmann, D., Benner, J., Gündert, N., Blatow, M., Wengenroth, M., Seitz, A., Brunner, M., Seither, S., Parncutt, R., Schneider, P., Seither-Preisler, A. (2016). Neural biomarkers for dyslexia, ADHD, and ADD in the auditory cortex of children. *Frontiers in Neuroscience*, 10. <https://doi.org/10.3389/fnins.2016.00324>
- Sharma, M., Purdy, S. C., Kelly, A.S. (2009). Comorbidity of auditory processing, language, and reading disorders. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 52(3), [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2008/07-0226\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2008/07-0226))
- Sikora, J. (2021). Postawy rodzicielskie a wypalenie rodzicielskie. Mediacyjna rola aleksytymii, depresji i podejmowanych strategii radzenia sobie ze stresem. *Kwartalnik Naukowy Fides et Ratio*, 45(1), 137–157. <https://doi.org/10.34766/fetr.v45i1.702>
- Szczygieł, D. (2022). Wypalenie rodzicielskie – uwarunkowania i konsekwencje. W L. Bakiera, (red.), *Rodzicielstwo w zmieniającym się świecie* (s. 37–48). Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- Szczygieł, D., Sekułowicz, M., Kwiatkowski, P., Roskam, I., Mikołajczak, M. (2020). Validation of the Polish version of the Parental Burnout Assessment (PBA). *New Directions for Child and Adolescent Development*, 174, 137–158. <https://doi.org/10.1002/cad.20385>

- Topolewska, E., Skimina, E., Strus, W., Ciecuch, J., Rowiński, T. (2014). Krótki kwestionariusz do pomiaru Wielkiej Piątki IPIP-BFM-20. *Annals of Psychology*, 17(2), 367–384.
- Vigouroux, S.L., Scola, C. (2018). Differences in parental burnout: Influence of demographic factors and personality of parents and children. *Frontiers in Psychology*, 9. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00887>
- Vigouroux, S.L., Scola, C., Raes, M.-E., Mikołajczak, M., Roskam, I. (2017). The Big Five personality traits and parental burnout: protective and risk factors. *Personality and Individual Differences*, 119, 216–219. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.07.023>
- Włodarczyk, E.A., Szkiełkowska, A., Skarżyński, H., Miałkiewicz, B., Skarżyński, P.H. (2019). Reference values for psychoacoustic tests on Polish school children 7–10 years old. *PLoS One*, 14, <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0221689>

PARENTAL BURNOUT AND THE PERSONALITY OF MOTHERS OF CHILDREN WITH CENTRAL AUDITORY PROCESSING DISORDERS (APD)

Introduction: Parental burnout is the condition related to emotional and/or physical exhaustion caused by excessive chronic stress experienced as a parent. Parental burnout is personality-conditioned, and, in the first place, it is related to higher neuroticism. Co-occurrence of other personality traits with parental burnout depends on the characteristics of the studied population of parents and cultural conditionings.

Research Aim: Assessment of the intensity of parental burnout in mothers of children with central auditory processing disorder (APD) compared to mothers of children with disabilities as well as investigation of its relation to the Big Five personality traits and the sociodemographic factors.

Methods: The study involved 75 mothers of children with APD. Questionnaires used included the Parental Burnout Measure (PBM-12), the Short IPIP-BFM-20 Questionnaire for measuring the Big Five personality, and the Data Collection Survey.

Results: The results show that the level of parental burnout in mothers of children with APD is generally similar to that in mothers of children with various impairments. However, its intensity in the dimension of emotional exhaustion is significantly lower. Three personality traits may have a protective function: (higher) emotional stability, conscientiousness and extraversion, and agreeableness in relation to feelings of helplessness. Emotional stability was found to be a predicting factor for parental burnout, while (higher) agreeableness allows only predicting (lower) helplessness experienced by mothers of children with APD.

Conclusions: Mothers of children with APD experiencing parental burnout should have access to different forms of psychological intervention that would allow them to increase their parental resources, especially those conditioned by emotional stability, as well as those related to conscientiousness, extraversion, and agreeableness.

Keywords: parental burnout, mother, personality, central auditory processing disorders in children